

VI. évfolyam, 1. szám, 2013

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

Pénzügyi Hírlevél
VI. évfolyam, 1. szám, 2013

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő

Lámfalusi Ibolya

Szerzők

Péter Krisztina

peter.krisztina@aki.gov.hu

Tóth Kristóf

toth.kristof@aki.gov.hu

Kiadó

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Főigazgató: Dr. Kapronczai István

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (+36 1) 476-6093

Fax: (+36 1) 217-0984

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

https://pair.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (+36 1) 476-3064

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Nemzeti támogatások.....	7
EU-társfinanszírozással működő támogatások.....	9
Darányi Ignác Terv – Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (DIT-ÚMVP), Nemzeti Vidékfejlesztési Terv	10
Egyéb, uniós támogatásokat kiegészítő nemzeti támogatások	13
Közvetlen uniós támogatások.....	14
Kiegészítő táblák.....	15
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar társas vállalkozásainak hitelállománya.....	16
Lízing cégek mezőgazdasági kihelyezései.....	20
Ágazati csódráták.....	22

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások eredeti előirányzata 2012-ben 627,2 milliárd forint volt. Ehhez az összeghez adódtak hozzá a főként vidékfejlesztési programokból származó fel nem használt támogatások, így végül 733,1 milliárd forint lett a rendelkezésre álló keretösszeg, melyből december 31-ig 650,0 milliárd forint jutott el a gazdálkodókhöz (1. táblázat). A kifizetések 11,0 százalékát tették ki a nemzeti költségvetés terhére folyósított támogatások, 53,5 százalékát a kizárólag

uniós forrásból, 35,5 százalékát a társfinanszírozásban megvalósuló programok adták.

Az eredeti éves pénzügyi keret teljes egészében, az aktuális előirányzat 88,7 százaléka került felhasználásra. A főbb támogatási csoportok közül az előirányzat teljesülésének aránya az EU által közvetlenül folyósított támogatásoknál volt a legmagasabb (a kifizetés mértéke 6,6 százalékkal meghaladta az előirányzatot), a nemzeti támogatásoknál 85,7 százalék, a társfinanszírozással működő támogatásoknál 71,3 százalék volt.

1. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások teljesülése, 2007-2012

Jogcím	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
						Aktuális előirányzat	Kifizetés
I. Nemzeti támogatások	151 698	112 777	120 280	61 113	64 549	83 274	71 394
II. EU társfinanszírozással működő támogatások	116 015	109 679	191 018	175 203	209 990	323 381	230 595
Nemzeti Vidékfejlesztési Terv	66 836	9 912	811	484	299	252	103
Darányi Ignác Terv (korábban Új Magyarország Vidékfejlesztési Program)	18 704	84 803	184 497	167 019	201 254	300 039	217 354
I. tengely: A mezőgazdaság és erdészeti ágazat versenyképességének javítása	15 377	34 970	121 084	95 006	71 043	123 526	79 968
II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése	1 029	37 923	38 830	46 247	98 324	102 721	92 652
III. tengely: Az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése	258	1 500	3 268	16 930	22 850	49 597	33 458
IV. tengely: Leader intézkedések	-	-	9 703	1 091	4 372	14 231	6 809
Technikai segítségnyújtás	2 040	10 410	11 611	7 746	4 666	9 964	4 467
Halászati Operatív Program	-	0	53	1 467	1 491	8 711	3 303
SAPARD intézkedések	1 398	-	184	44	770		
Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program	27 892	13 001	1 448	2 411	0	0	0
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	1 184	1 963	4 026	3 779	6 176	14 379	9 835
III. EU által közvetlenül folyósított támogatások	167 966	203 797	320 133	297 200	197 853	326 479	347 991
SAPS + elkülönített cukor és zöldség támogatás	119 992	164 210	228 712	247 412	176 079	306 542	320 972
Agrárpiazi támogatások	47 974	39 587	91 421	49 788	21 774	19 937	27 019
Agrártámogatások mindösszesen	435 679	426 253	631 431	533 516	472 392	733 134	649 980

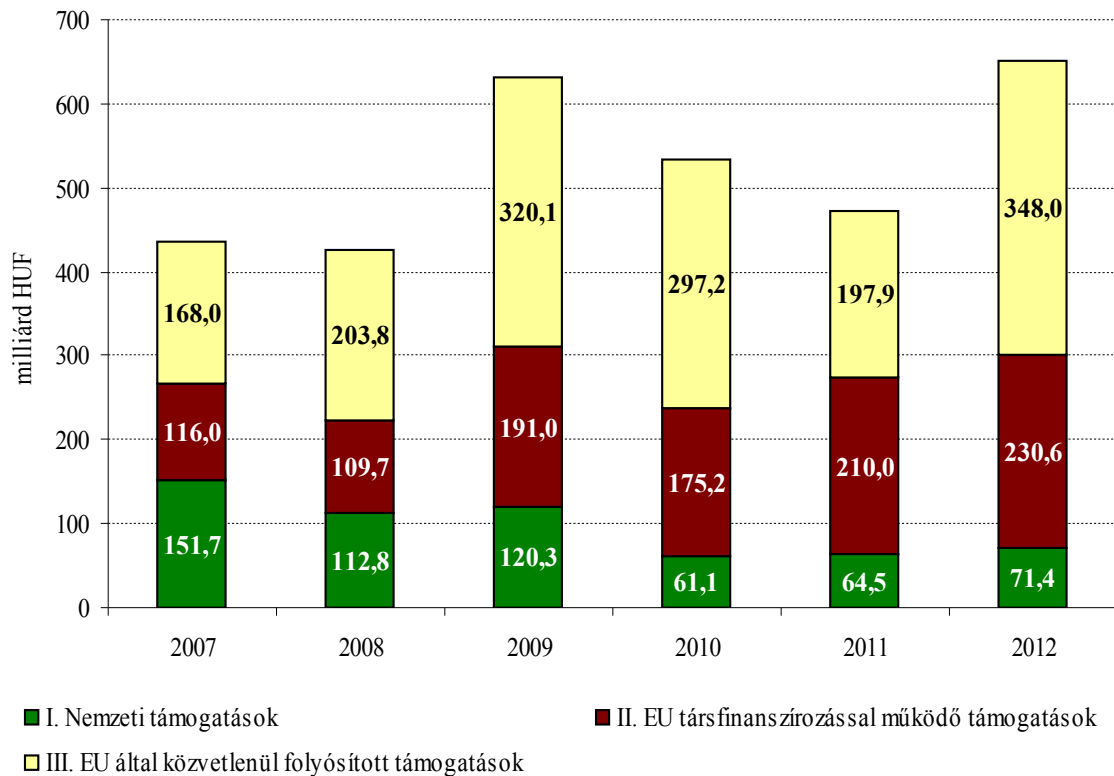
Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Az éves kifizetés 37,5 százaléka, 243,8 milliárd forint a negyedik negyedévben jutott el a termelőkhöz. Ennek legnagyobb részét a SAPS támogatás adta, melynek kifizetési rendjében az egyenletesebb ütemű folyósításra való visszaállítás érvényesül. A 152,3 milliárd fo-

rint SAPS támogatás csaknem fele az egész éves kifizetésnek.

A Darányi Ignác Terv intézkedéseinek keretében az utolsó negyedévben 66,1 milliárd forintot, a jogcím összes kifizetésének 30,4 százalékát kapták meg az ágazati szereplők.

1. ábra: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások alakulása finanszírozási formánként, 2007-2012

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Az elmúlt hat évben agrár- és vidékfejlesztési támogatásokra összesen kifizetett 3149,3 milliárd forintnak mindössze 18,5 százaléka volt nemzeti támogatás, 48,7 százalékát közvetlenül az EU folyósította, 32,8 százalék pedig társfinanszírozásban valósult meg.

Az agrártámogatások nagysága 2012-ben mintegy másfélszeresét tette ki a 2007. évi összegnek (1. ábra). A változás azonban az egyes jogcímekeket tekintve eltérő irányú és mértékű volt. A nemzeti támogatások esetében a tendencia egyértelműen csökkenő, 2012-ben a kifizetés kevesebb, mint fele volt a 2007. évinek. Ezzel szem-

ben a közvetlen uniós forrásból, valamint a társfinanszírozásban megvalósuló támogatások az elmúlt hat év során megduplázódtak.

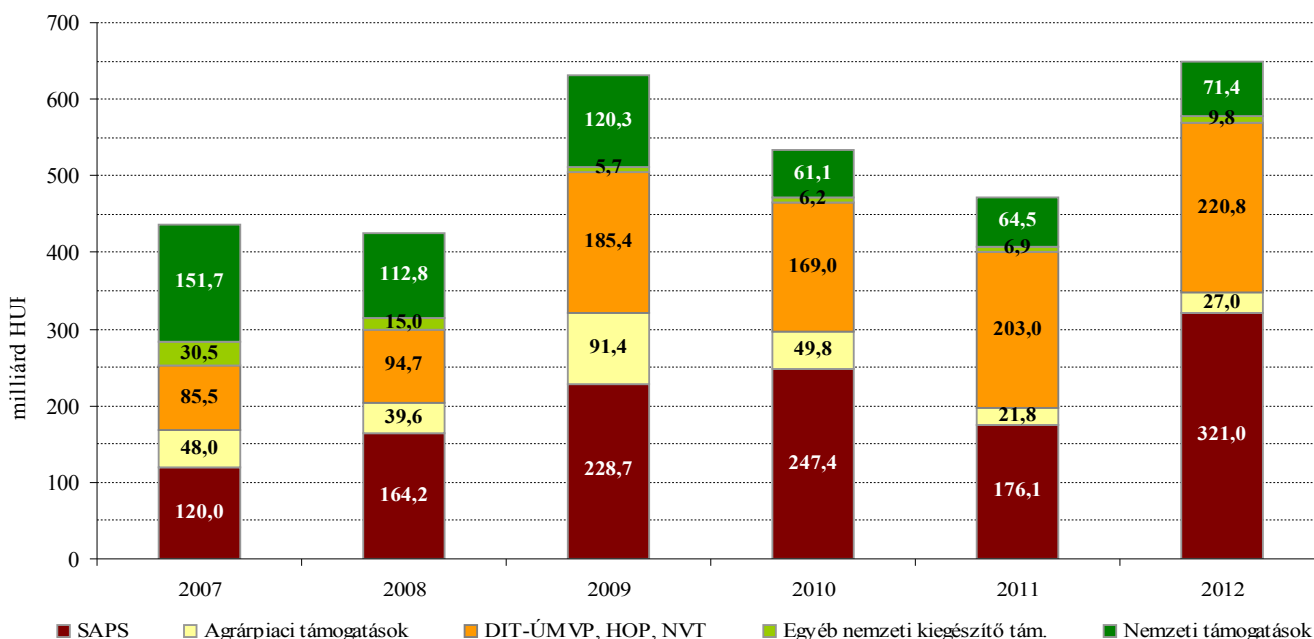
A vizsgált időszakban a főbb támogatáscsoportok részesedését tekintve az összes kifizetésből jelentős átrendeződés figyelhető meg. A nemzeti támogatások aránya 34,8 százalékról lecsökkent 11,0 százalékra, míg a társfinanszírozású támogatásoké megemelkedett 26,6 százalékról 35,5 százalékra, a közvetlen uniós kifizetéseké pedig 38,6 százalékról 53,5 százalékra.

A SAPS összege folyamatosan nőtt. Ebben a tendenciában csupán 2011-ben mutatkozott törés, amikor a támogatás mértéke 71,3 milliárd forinttal elmaradt az előző évhez képest (2. ábra). Ez, mint ahogy az már említésre került, a területalapú támogatások időbeli átütemezésével magyarázható, ugyanis a 2011-es gazdasági évhez kapcsolódó támogatások nagyobb része húzódott át

2012. év elejére, mint a korábbi években. Ezzel magyarázható a 2011. évi agrártámogatások összegének visszaesése.

A piaci támogatások mértéke ingadozó volt, 2009-ben a 61,2 milliárd forint egyszeri cukoripari szerkezetátalakítási támogatás eredményezte a kiugróan magas értéket.

2. ábra: Agrártámogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2007-2012

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások 2012. évi kifizetésének egyötöde (20,4 százalék) származott nemzeti költségvetésből, csaknem négyötödét (79,6 szá-

zalékát) uniós források fedezték (2. táblázat). A forrásarány az előirányzatnak megfelelően alakult.

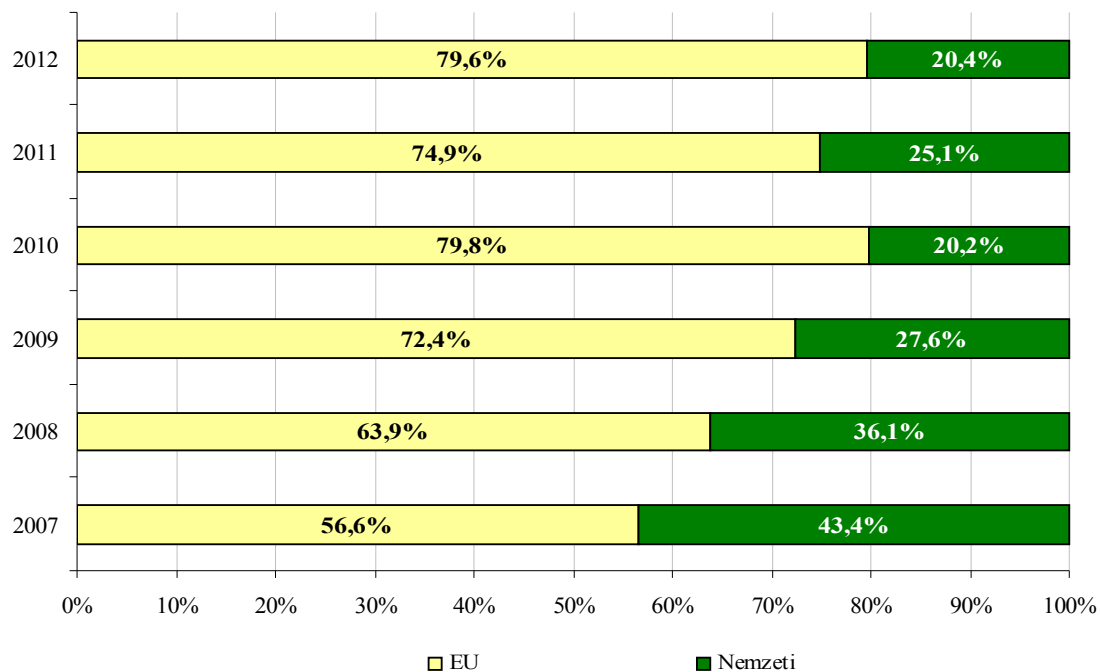
2. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2012

Forrás	millió HUF					
	2012. évi aktuális előirányzat			2012		
	Összesen	EU	Nemzeti	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	83 274	0	83 274	71 394	0	71 394
EU társfinanszírozású támogatások	323 381	237 362	86 019	230 595	169 257	61 338
Közvetlen EU kifizetések	326 479	326 479	0	347 991	347 991	0
Összesen	733 134	563 841	169 293	649 980	517 248	132 732

Forrás: VM és MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Az EU csatlakozást követően az agrártámogatások forrásösszetétele jelentősen megváltozott. Az uniós források mindinkább előtérbe kerültek, a nemzeti támogatások súlya pedig csökkent (3. ábra).

3. ábra: Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásösszetétele (2007-2012)

Forrás: VM és MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Nemzeti támogatások

Nemzeti támogatások címén 2012-ben 71,4 milliárd forint, az előirányzat 85,7 százaléka került kifizetésre (3. táblázat). Ezen belül meghatározó a folyó kiadások és jövedelemtámogatások nagyságrendje, a hazai kifizetések 81,5 százaléka ezen a jogcímen teljesült.

A kizárólag nemzeti forrásból működő támogatások szerepe évről évre csökken. Egyes támogatási célok a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT), az Agrár- és Vi-

dékfejlesztési Operatív Program (AVOP), majd az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP), 2012-től Darányi Ignác Terv intézkedései közé kerültek átcsoportosításra. A közös agrárpolitikával nem összeegyeztethető célok támogatása megszűnt, csak a determinációk rendezését szolgáló előirányzatok működtek még tovább (NVT, AVOP).

3. táblázat: **Nemzeti támogatások teljesülése, 2007-2012**

Jogcím	2007	2008	2009	2010	2011	millió HUF	
						Aktuális előirányzat	Teljesítés
Folyó kiadások és jövedelemtámogatások	97 471	101 616	112 556	41 228	50 464	58 476	58 186
Erdészeti feladatok	7 244	828	32	541			
Erdőfelújítás					275	173	164
Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fásítás	951	715	18	716	447	388	355
Fenntartható erdőgazdálkodás támogatása				971	172	9	1
Vadgazdálkodás	412	80	149	0	0		
Termőföldvédelem	726	371	231	0	5		
Halgazdálkodás	428	1	0				
Állattenyésztési feladatok	686	769	791	723	908	908	906
Fejlesztési típusú támogatások	3 381	1 282	481	148	123	94	62
Nemzeti agrárkárnyitás	5 420	695	20	5 870	4 211	8 381	4 224
Állat- és növénykártalanítás	1 419	1 022	1 634	1 220	971	1 298	1 461
Árfolyamkockázat és egyéb EU által nem térített kiadások	33 560	5 400	4 368	9 697	6 973	11 117	5 537
Tanyafejlesztés						2 430	498
Nemzeti támogatások	151 698	112 777	120 280	61 113	64 549	83 274	71 394

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

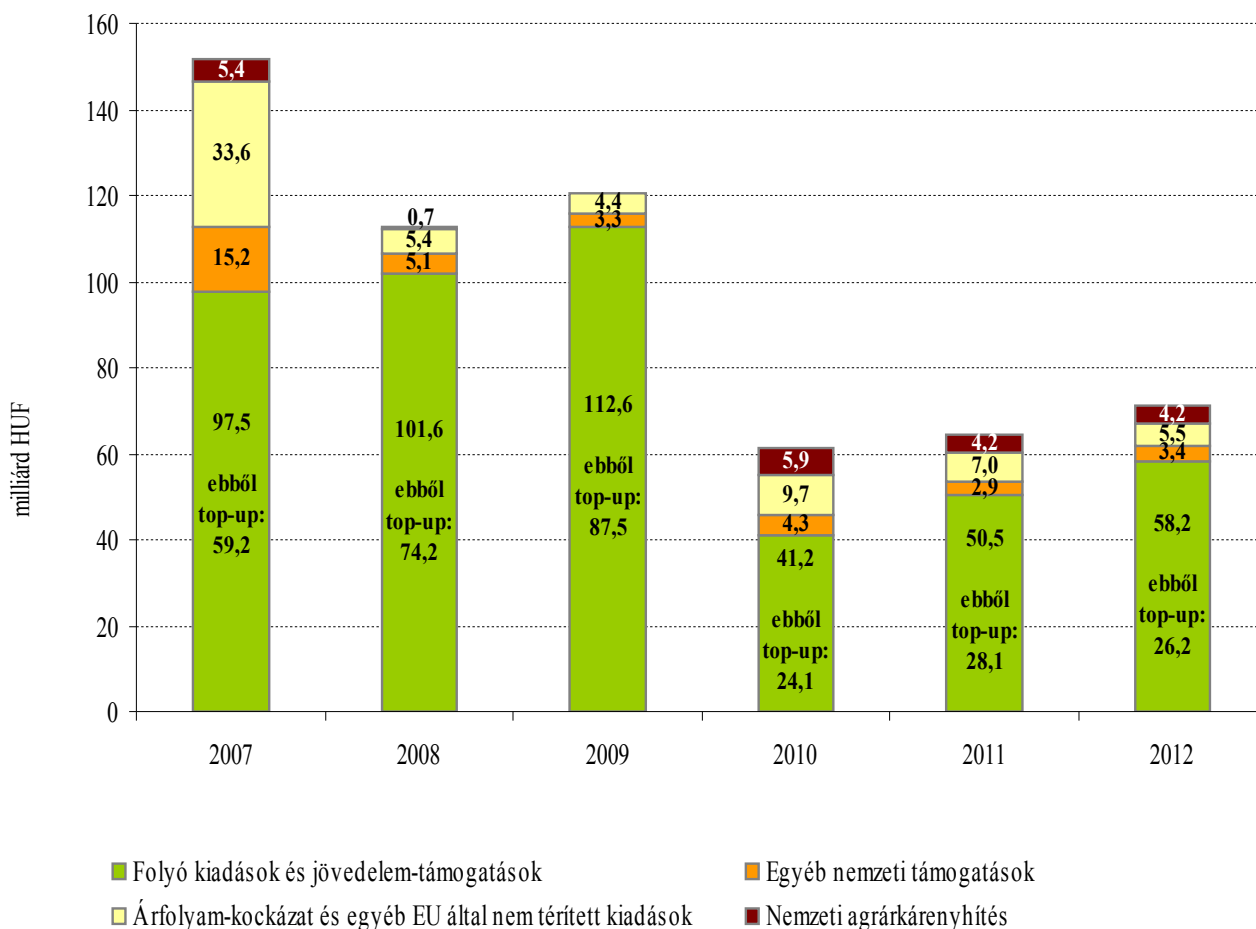
A nemzeti támogatások között meghatározó jelentőséggel bír a folyó kiadások és jövedelemtámogatások jogcím. Ezen belül az uniós közvetlen támogatásokat kiegészítő nemzeti támogatások (top-up) aránya a legnagyobb, ennek visszaesésével 2010-től a jogcímcsoport is lényegesen csökken (4. ábra). A termőföldvédelem támogatása 2010-től az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) jogcímei között szerepel. A halgazdálkodás támogatása jogcímen juttatott nemzeti támogatások fenntartását az uniós szabályok 2008. évben már nem tették lehetővé. A halászati ágazat nemzeti költségvetésből történő támogatása a minőségi pontytenyésztés programon keresztül valósul meg (de minimis támogatás). A vadgazdálkodás támogatása jogcímen a

kifizetés 2010-től megszűnt. A fenntartható erdőgazdálkodás támogatása 2010-ben indult, de 2012-ben már csak 721 ezer forintot folyósítottak e jogcím keretében. A Tanyafejlesztési Program keretében 2011-ben 930 millió forint nemzeti támogatás került odaítélésre, 2012-ben 498 millió forintot folyósítottak a gazdálkodóknak. A fejlesztési típusú támogatások már csak a determinációk rendezését szolgálják.

A 2007-től működő nemzeti agrárkár-enyhítési rendszer a termelők és az állam közös kockázat- és teherválasztásán alapuló támogatási konstrukció. A felmerülő igények rendszerint jelentősen meghaladták a kárenyhítő alapon rendelkezésre álló forrást. Nemzeti és közösségi forráson alapulva 2012. január 1-től új kockázatkezelési rendszer kezdte meg működését, melynek első pillére a

korábbi kárenyhítési rendszer árvíz- és felhőszakadás-kárral kibővített formája. A rendszerbe való belépést kötelezővé tették. A 2012-es évben az aktuális előirányzatnak alig több, mint fele került kifizetésre, mivel a termés kiesés a vártnál kisebb volt, és azt az árak kompenzálták.

4. ábra: A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2007-2012

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

EU-társfinanszírozással működő támogatások

Uniós társfinanszírozással megvalósuló programok keretében 2012-ben 230,6 milliárd forint került felhasználásra (4. táblázat). Az összeg jelentős része, 94,3 százaléka a Darányi Ignác Terv (korábban ÚMVP) intézkedéseire nyújtott fedezetet. Az előirányzat 71,3 százaléka került kifizetésre.

A SAPARD előcsatlakozási program 2004-ben lezárult, de egyes intézkedések pénzügyi teljesítése még 2007-re is áthúzódott. Az agrár- és vidékfejlesztést szolgáló programok közül a 2004-2006 közötti időszakra az Agrár- és Vidékfejlesztési Program és a Nemzeti Vidék-

fejlesztési Terv vonatkoztak, a 2007-2013 közötti időszakra az ÚMVP és a Halászati Operatív Program került kidolgozásra. Az AVOP és az NVT teljes pénzügyi kerete felhasználásra került. Az ÚMVP, később DIT-ÚMVP nagyságrendileg érdemben meghaladja az elődeit, az AVOP-ot és az NVT-t

A 4. táblázatban a Méhészeti Nemzeti Programtól kezdődően, a Nemzeti Diverzifikációs Programmal zárólag a támogatásoknak csak a hazai lába szerepel, az uniós forrásból származó rész az agrárpiacon támogatások között van nyilvántartva.

4. táblázat: EU-társfinanszírozással működő támogatások teljesülése, 2007-2012

Jogcím	2007	2008	2009	2010	2011	millió forint	
						2012	
						Aktuális előirányzat	Kifizetés
Nemzeti Vidékfejlesztési Terv	66 836	9 912	811	484	299	252	103
Darányi Ignác Vidékfejlesztési Program (korábban Új Magyarország Vidékfejlesztési Program)	18 704	84 803	184 497	167 019	201 254	300 039	217 354
I. tengely: A mezőgazdaság és erdészeti ágazat versenyképességének javítása	15 377	34 970	121 084	95 006	71 043	123 526	79 968
II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése	1 029	37 923	38 830	46 247	98 324	102 721	92 652
III. tengely: Az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése	258	1 500	3 268	16 930	22 850	49 597	33 458
IV. tengely: Leader intézkedések	-	0	9 703	1 091	4 372	14 231	6 809
Technikai segítségnyújtás	2 040	10 410	11 611	7 746	4 666	9 964	4 467
SAPARD intézkedések	1 398	-	184	44	770		
Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program	27 892	13 001	1 448	2 411	0	0	0
Halászati Operatív Program	-	0	53	1 467	1 491	8 711	3 303
Méhészeti Nemzeti Program	470	457	485	502	524	665	568
Igyál tejet program	343	379	853	690	981	1 761	1 432
Iskolagyümölcs program	-	-	-	525	464	571	424
Egyes állatbetegségek megelőzése	-	225	920	701	656	2 174	514
Uniós programok ÁFA fedezete	-	486	708	627	1 461	2 674	2 386
Egyes speciális szövetkezések támogatása	372	417	1 059	686	922	2 909	2 148
Nemzeti Diverzifikációs Program	-	-	-	49	1 168	3 625	2 363
EU társfinanszírozással működő támogatások	116 015	109 679	191 018	175 203	209 990	323 381	230 595

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

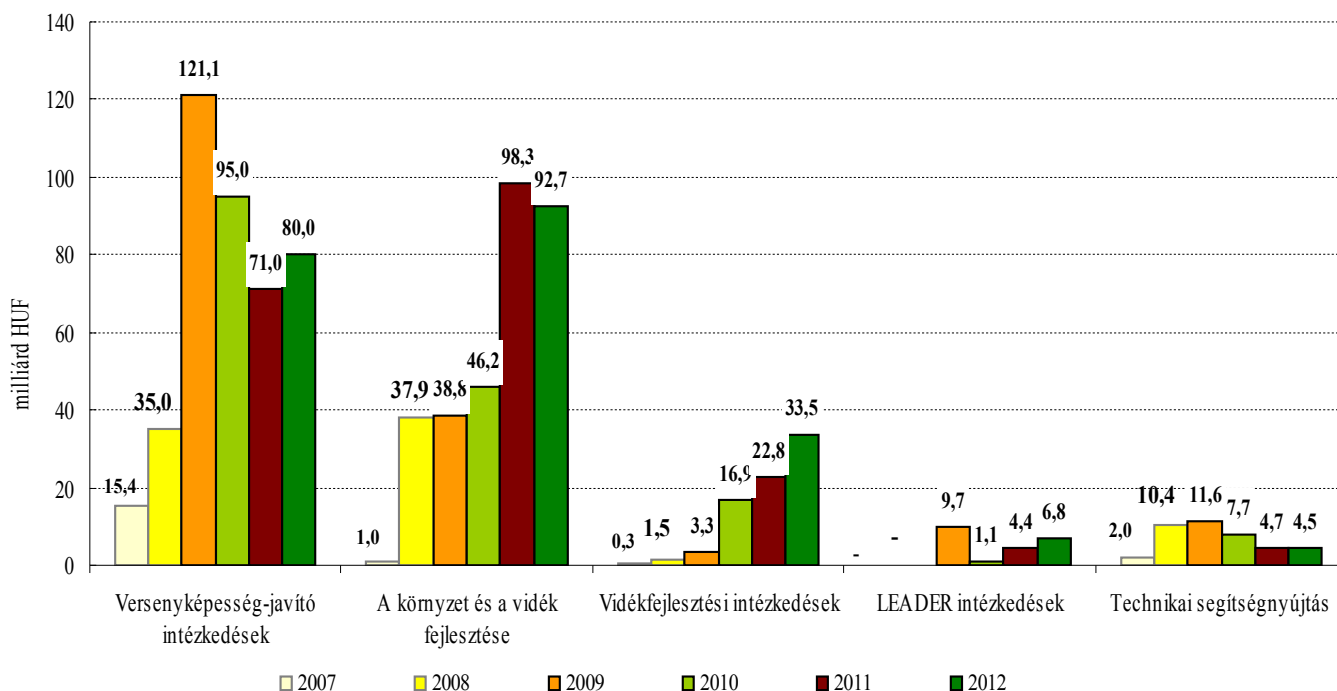
Darányi Ignác Terv – Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (DIT-ÚMVP), Nemzeti Vidékfejlesztési Terv

A DIT-ÚMVP intézkedéseire 2012-ben 300,0 milliárd forint állt rendelkezésre, ennek 72,4 százaléka került

felhasználásra. A keretkihasználás a II. tengelynél a legkedvezőbb, 90,2 százalék, azon belül az agrár-környezetgazdálkodási jogcímhez kapcsolódott 74,4 milliárd forint kifizetés.

Az intézkedéscsoportok közül a II. és I. tengely súlya meghatározó (5. ábra), legjelentősebb jogcímek a II. tengelyen belül működő agrár-környezetgazdálkodás és az I. tengelyhez tartozó állattartó telepek korszerűsítése intézkedés.

5. ábra: Darányi Ignác Terv - Új Magyarország Vidékfejlesztési Program kifizetései, 2007-2012

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

A 2007-2013 között rendelkezésre álló teljes forrásnak eddig 59,4 százaléka került kifizetésre, a forrás lekötöttség aránya azonban jóval magasabb, 93,8 százalék. (5.táblázat). Az uniós szabályozás alapján a lekötések kifizetése a 2013. évet követően még további két évig lehetséges.

A kifizetések és a lekötések aránya egyaránt a technikai segítségnyújtás, az I. és II. tengely esetében a legnagyobb. A LEADER program 2010-es felülvizsgálatát követően 2011-ben újra meghirdetésre került (6. ábra).

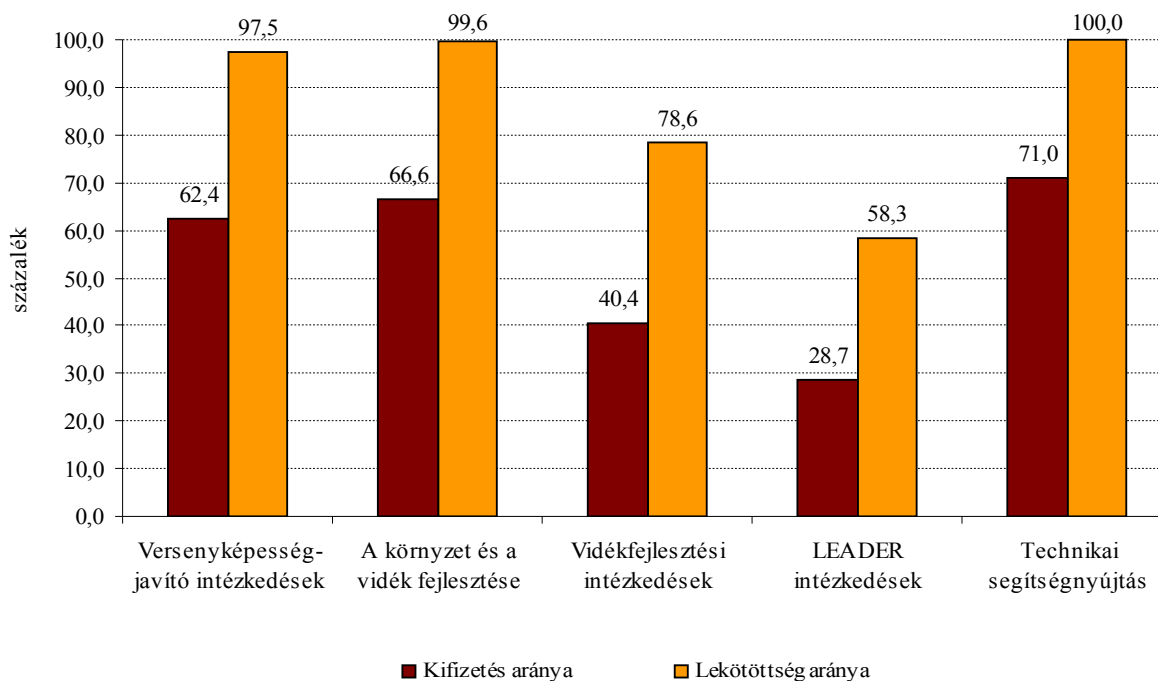
5. táblázat: A DIT-ÚMVP keretösszege, lekötöttség aránya és a kifizetések, 2007-2012

millió HUF

Jogcím	Forrás (2007-2013)	Lekötés	Kifizetés 2012. de- cember 31-ig	Kifizetés aránya (%)	Lekötött- ség aránya (%)
Versenyképesség-javító intézkedések	668 721	652 298	417 447	62,4	97,5
A környezet és a vidék fejlesztése	473 021	471 221	315 006	66,6	99,6
Vidékfejlesztési intézkedések	193 706	152 272	78 263	40,4	78,6
LEADER intézkedések	76 490	44 613	21 975	28,7	58,3
Technikai segítségnyújtás	57 641	57 641	40 941	71,0	100,0
Összesen	1 469 578	1 378 045	873 631	59,4	93,8

Forrás: MVH és VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

6. ábra: DIT-ÚMVP kifizetések és lekötések aránya 2012. december 31-én

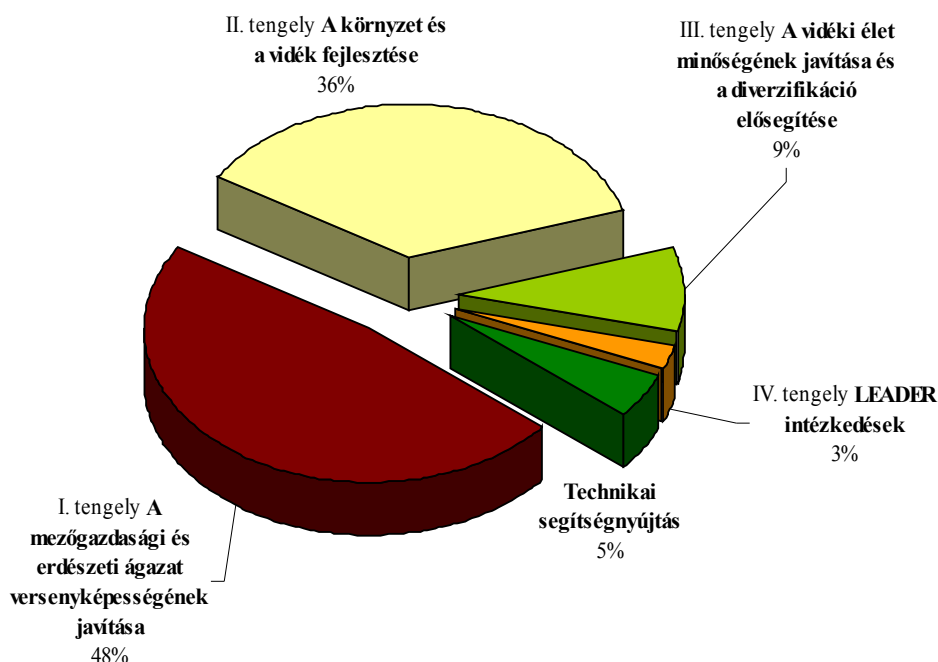

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

A DIT-ÚMVP eddigi összes kifizetését tekintve az I. tengely a meghatározó. A program keretében 2007-2012 között 873,6 milliárd forint összegű vidékfejlesztési támogatáshoz jutottak a gazdálkodók, amelyek csaknem

fele, 47,8 százaléka a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítását szolgálta, 36,1 százaléka pedig a környezet és vidék fejlesztését (7. ábra).

7. ábra: DIT - ÚMVP kifizetések tengelyenként, kumulált adatok 2007-2012

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

A korábban (2008-ban) már lezárult NVT intézkedések determinációira 2012-ben 3,6 milliárd forintot folyósítottak, a DIT-ÚMVP I. és II. tengely pénzügyi kere-

tének terhére (6. táblázat). Az összeg nagy része a mezőgazdasági területek erdősítése intézkedés célját szolgálta.

6. táblázat: A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv determinációját képező jogcímek

Jogcím	millió HUF						Összesen
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Az EU környezetvédelmi, állatjóléti előírásainak való megfelelés	0	0	220	8	1	0	229
Termelői csoportok támogatása	945	2 355	1 762	444	6	0	5 512
Szerkezetátalakítás alatt álló, félig önálló gazdaságok támogatása	0	90	28	17	2	0	138
Agrár-környezetgazdálkodás	0	31 363	31 361	27 625	744	148	91 241
Mezőgazdasági területek erdősítése	0	4 134	1 813	9 135	4 850	3 440	23 371
Kedvezőtlen adottságú területek támogatása	3	187	102	46	0	0	337
Összesen	948	38 129	35 286	37 275	5 603	3 588	120 829

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Egyéb, uniós támogatásokat kiegészítő nemzeti támogatások

A nemzeti kiegészítő támogatással működő programok keretében 2012-ben 27,3 milliárd forint támogatás-

ban részesültek az érintettek, melyből 9,8 milliárd forint volt a nemzeti rész (7. táblázat). A kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós forrásból finanszírozott része a belpiaci támogatások között szerepel (8. táblázat).

7. táblázat: **Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok**

Jogcímek	2012	
	Összes kifizetés	Ebből: nemzeti
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	1 136	568
Iskolatej program	1 867	1 432
Iskolagyümölcs program	1 369	424
Egyes speciális szövetkezők támogatása	7 221	2 148
Nemzeti Diverzifikációs Program	9 154	2 363
Állatbetegségek és zoonózis felszámolása	1 753	514
Unós programok ÁFA fedezete	4 771	2 386
Összesen	27 272	9 835

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Közvetlen uniós támogatások

Az EU által közvetlenül folyósított támogatások előirányzata a 2012. évre 326,5 milliárd forint volt, amelyet a kifizetés 21,5 milliárd forinttal haladott meg (8. táblázat).

Az agrárpiaci támogatások összege már a harmadik negyedév végén túllépte a 2012. évi keretet. A gazdálkodóknak folyósított összeg 86,8 százaléka belpiaci támogatás volt, amelyből 17,4 milliárd forint a már bemuta-

tott nemzeti kiegészítő támogatások uniós forrásból származó része.

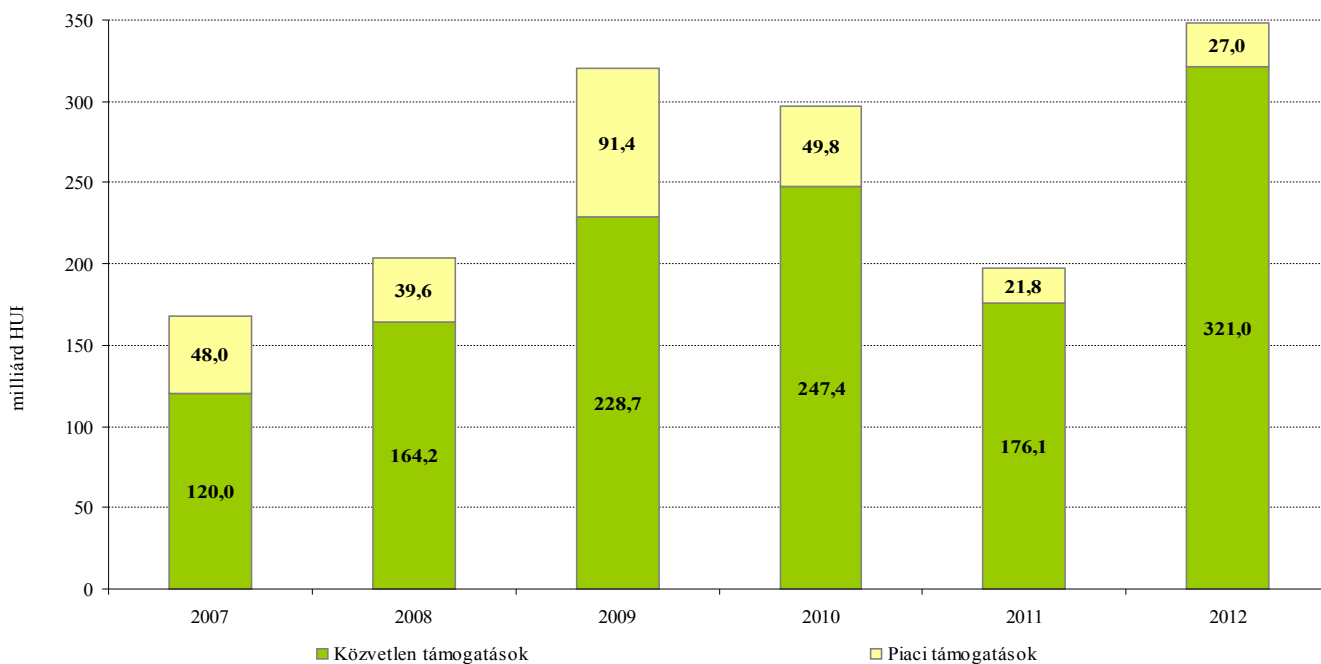
A piaci támogatásoknál a 2009. évi kiugróan magas értéket az egyszeri cukoripari szerkezet-átalakítási támogatás eredményezte. A 2011. évi alacsony SAPS támogatás a normál kifizetési rendtől való eltéréssel magyarázható (8. ábra).

8. táblázat: Az EU által közvetlenül folyósított kifizetések, 2012

	millió HUF	
Jogcím	Aktuális előirányzat	2012
Közvetlen termelői támogatások	306 542	320 972
Piaci támogatások	19 937	27 019
Belpiaci intézkedések	19 471	23 462
Külpiaci intézkedések	452	418
Intervenciós költségek	14	3 138
Összesen	326 479	347 991

Forrás: VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

8. ábra: Az EU által közvetlenül folyósított támogatások teljesülése, 2007-2012

Kiegészítő táblák

9. táblázat: **SAPS, Top-up támogatások tárgyévi teljesülése részletesen**

Jogcím	2012	millió HUF
SAPS + elkülönített cukor és zöldség támogatás		320 971,7
Területalapú támogatás		285 115,7
Elkülönített cukor		12 403,2
Elkülönített zöldség		1 344,8
Szártott takarmány kvótákkal szabályozott támogatás		137,3
Feldolgozóipari célú málna- és földieper támogatás		5,8
Egyedi és különleges tejpiaci támogatás		12 778,1
Zöldség, gyümölcs és a dohány szerkezetátalakítás		9 186,9
Top-up		63 310,2
Burley dohány -termeléshez kötött		0,0
Virginia dohány -termeléshez kötött		6 712,6
Héjas - termeléshez kötött		4 733,7
Rizs - termeléshez kötött		12,3
Szántóföldi - termeléshez kötött		27,1
GOFR területalapú támogatás		0,5
Burley dohány kiegészítő-termeléstől elválasztott		-4,9
Hüvelyesek kiegészítő-termeléstől elválasztott		388,6
Rizs kiegészítő-termeléstől elválasztott		1 181,7
Anyajuh támogatás		9 102,3
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – termeléstől elválasztott		321,1
Anyatehén támogatás		0,0
Anyatehén támogatás - termeléstől elválasztott		9,5
Húsmarhatartás támogatás – termeléstől elválasztott		8 144,0
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása		31 756,0
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása - elválasztott		0,8
Nemzeti tejtámogatás		924,1
Virginia dohány kiegészítő-termeléstől elválasztott		0,7
Összesen		384 281,9

Forrás: MVH és VM adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar társas vállalkozásainak hitelállománya¹

A nemzetgazdaság társas vállalkozásainak hitelállományából a mezőgazdaság részesedése 4,5 százalék, az élelmiszeripar pedig közel 5 százalék volt 2012-ben.

Az előző évhez képest 15 milliárd forinttal kevesebb, 310,2 milliárd forint a mezőgazdasági társas gazdaságok hitelállománya 2012 decemberében.

A mezőgazdaságban lejárat szerinti bontásban az előző évekhez hasonlóan 2012-ben is az éven túli hitelek aránya dominál (9. ábra). A hosszú hitelek aránya 2007 óta 60 százalék alatt volt, egyedül 2010-ben ugrott meg 64 százalékra, 2012 végére azonban visszarendeződött a 60 százalékos arány közelébe.

Jól látható, hogy 2007 után folyamatosan csökken a mezőgazdasági hosszú hitelállomány, míg a rövid hiteleknel megfigyelhető némi ciklikusság a vizsgált periódusban, de 2011-hez képest itt is 7 százalékos a mérséklődés.

Az élelmiszeripar esetében a helyzet fordított. A vizsgált időszakban végig a rövid hitelek állománya dominált a hosszú hitekkel szemben. 2007 és 2012 között a megoszlás átlagosan 40-60 százalék volt a rövid hitelek javára (10. ábra).

Az élelmiszeripar hitelállománya tekintetében ugyancsak folyamatos mérséklődés tapasztalható, 2011-hez képest 9,4 százalékos volt a hitelállomány csökkenése, így jelenleg 342,4 milliárd forint hitellel (2007-ben még 462,6 milliárddal, ez 26 százalékos visszaesést jelent) rendelkeznek a társas élelmiszeripari vállalkozások.

A mezőgazdaság társas vállalkozások hiteleinek a vizsgált időszakban átlagosan több, mint 20 százaléka volt deviza alapú (11. ábra). Az arány 2009-ben, illetve 2010-ben 20 százalékot is meghaladta, de 2012 végére 16,8 százalékra mérséklődött. A nemzetgazdaságra jellemző érték ennél jóval magasabb, 51-59 százalék kö-

zötti a vizsgált időszakban, vagyis a mezőgazdaság kevéssé van kitéve az árfolyam ingadozásainak. A deviza-hitel-állomány arányának csökkenése ugyanakkor nemcsak a mezőgazdaságban, hanem a nemzetgazdaságban is megfigyelhető.

Az élelmiszeripar devizahiteleinek aránya a mezőgazdaságénak több mint kétszerese, 2007 és 2012 között átlagosan 43 százalék volt (12. ábra). Mindez jól jelzi az árfolyamkitettséget is, ami a válság kitörésekor (2008-ban) úgy jelentkezett, hogy a forint árfolyam gyengülésének következményeként az arány hirtelen 49 százalékra ugrott meg, majd ez korrigálódott 2012 végére 31 százalékra. A hitelállomány kezd visszarendeződni a forinthitelek javára, azaz a forinthitelek állománya egyre növekszik, amíg a devizahiteleké csökken.

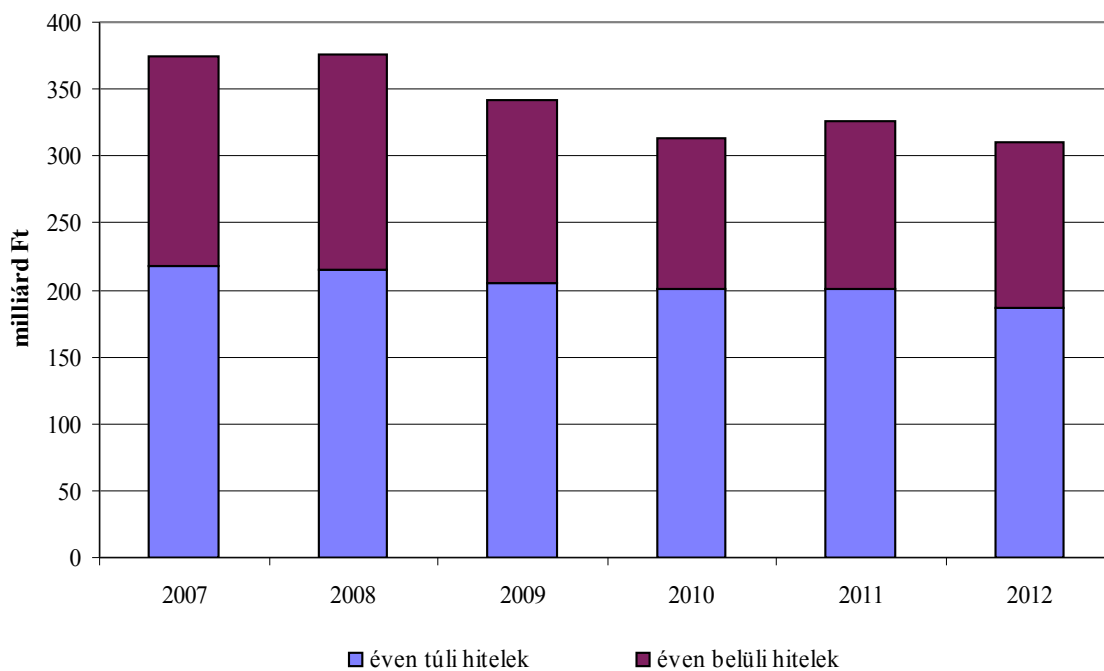
A nemzetgazdaság teljes hitelállományának 51 százaléka volt devizahitel 2007-ben, majd 2011-ben elérte az 59,5 százalékot is. 2012 végére azonban némi visszarendeződés tapasztalható, az arány 55,1 százalék. Ez meghaladja mind a mezőgazdaság, mind pedig az élelmiszeripar devizahiteleinek arányát, ugyanakkor erős árfolyamkitettséget jelez.

A szövetkezeti hitelintézetek kihelyezéseinek aránya a mezőgazdaság teljes hitelállományából 2012 év végén 14,4 százalék volt, a vizsgált periódusban pedig átlagosan 17,1 százalék (13. ábra). A banki hitelezésben 2007 óta némi csökkenés tapasztalható, 90,5 százalékról 85,6 százalékra csökkent a banki hitelek aránya 2012 végére, míg a szövetkezeteké 9,5-ről 14,7 százalékra nőtt meg.

Az élelmiszeripar esetében a szövetkezeti hitelezés csak elenyésző hányadot tesz ki, valamivel kevesebb, mint 6 százalékot 2012-ben. A szövetkezetektől igényelt hitelek sajátossága, hogy döntő többségében forint alapúak.

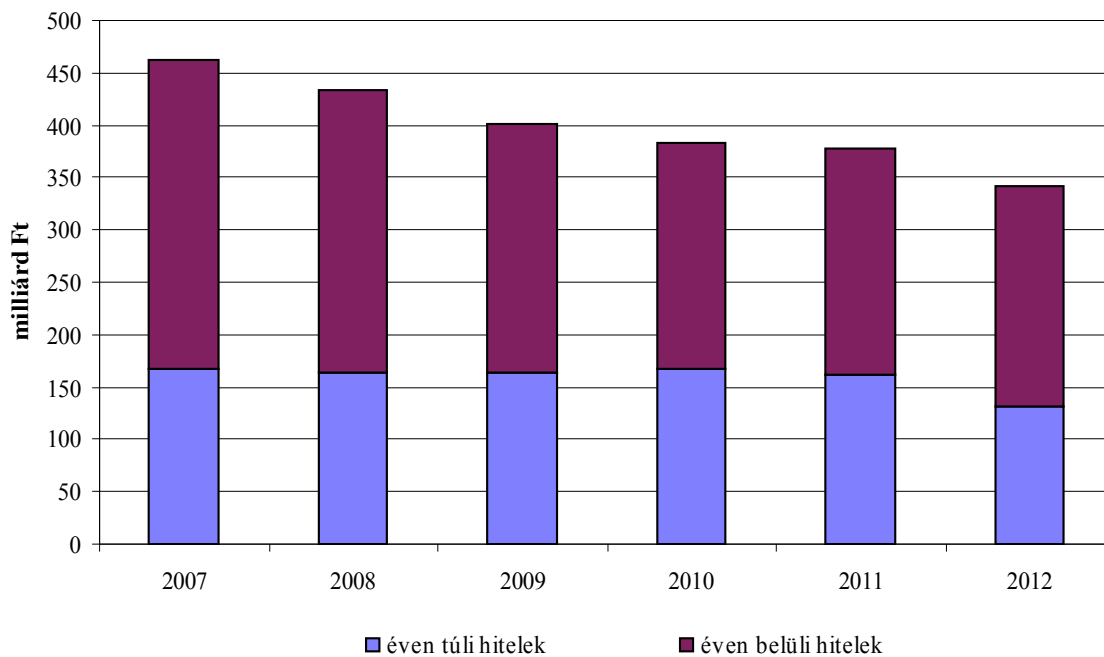
¹ Csak a mezőgazdasági és élelmiszeripari termelést fő tevékenységként végző társas vállalkozások hiteleire vonatkozik, nem tartalmazza az egyéni gazdaságok és egyéb pl. integrátor szervezetek hitelállományát.

9. ábra: A mezőgazdaság társas vállalkozásainak hitelállománya és lejáratidő szerinti megoszlása és alakulása a 2012-es évet megelőző öt éves időszakban

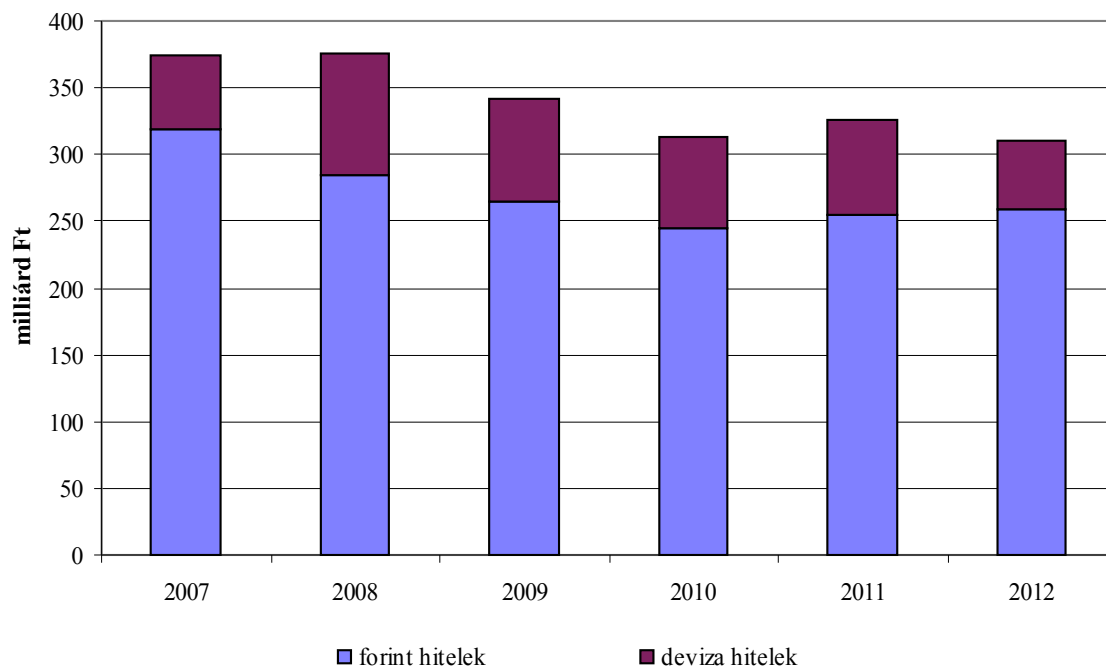
Forrás: MNB adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán.

10. ábra: Az élelmiszeripar társas vállalkozásainak hitelállománya és lejáratidő szerinti megoszlása és alakulása a 2012-es évet megelőző öt éves időszakban

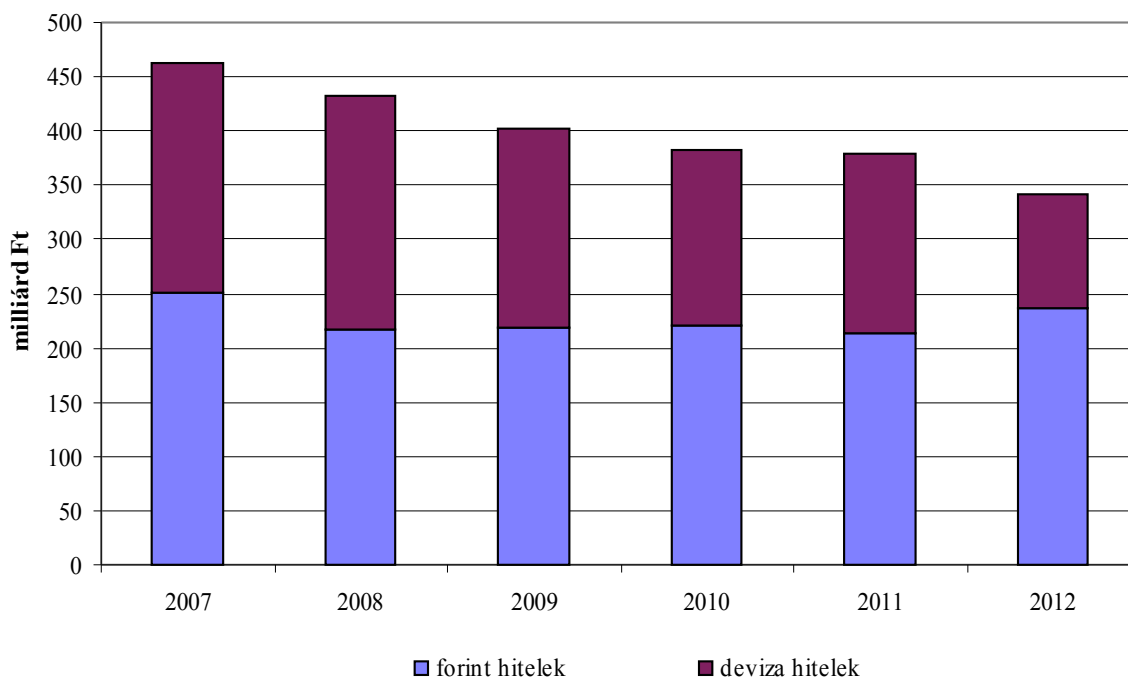
Forrás: MNB adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán.

11. ábra: A mezőgazdaság társas vállalkozásainak hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása a 2012-es évet megelőző öt éves időszakban

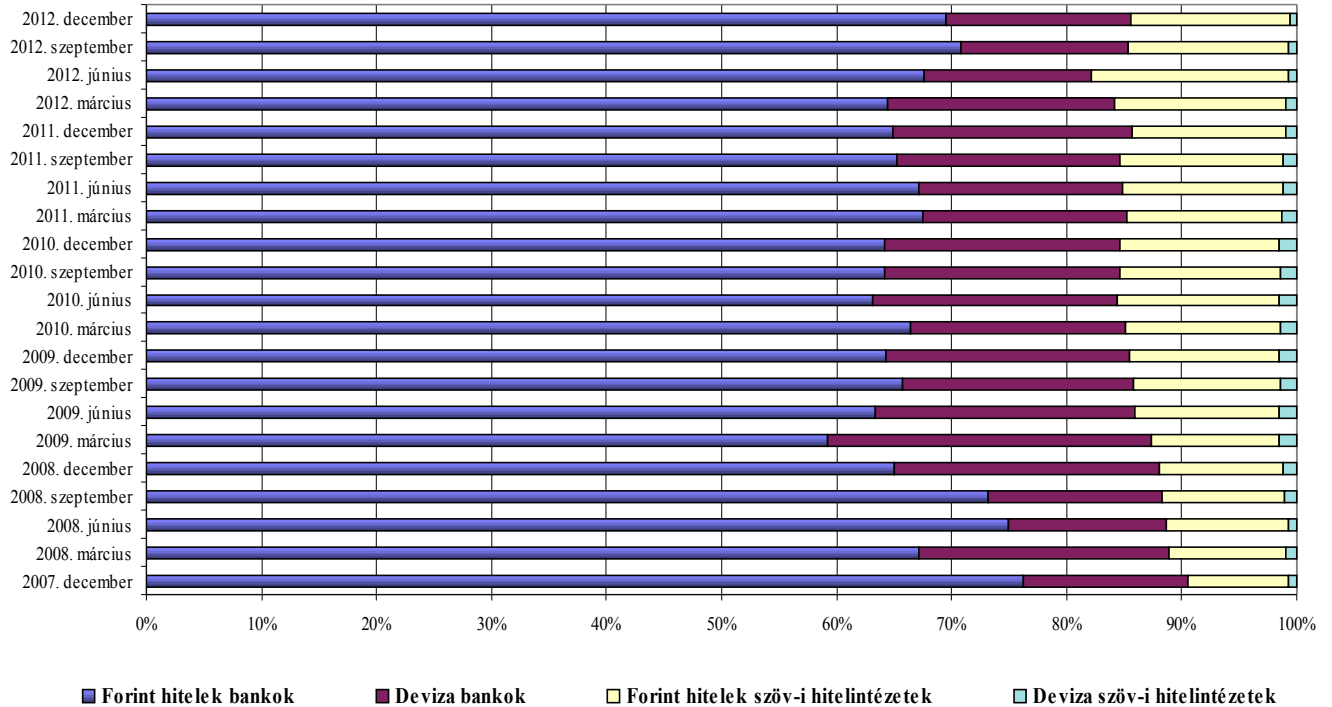
Forrás: MNB adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán.

12. ábra: Az élelmiszeripar társas vállalkozásainak hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása 2012-es évet megelőző öt éves időszakban

Forrás: MNB adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán.

13. ábra: A mezőgazdaság társas vállalkozásainak hitelállományának forrás és a hitel nyújtója szerinti megoszlása és alakulása 2007 és 2012 között

Forrás: MNB adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán.

Lízing cégek mezőgazdasági kihelyezései²

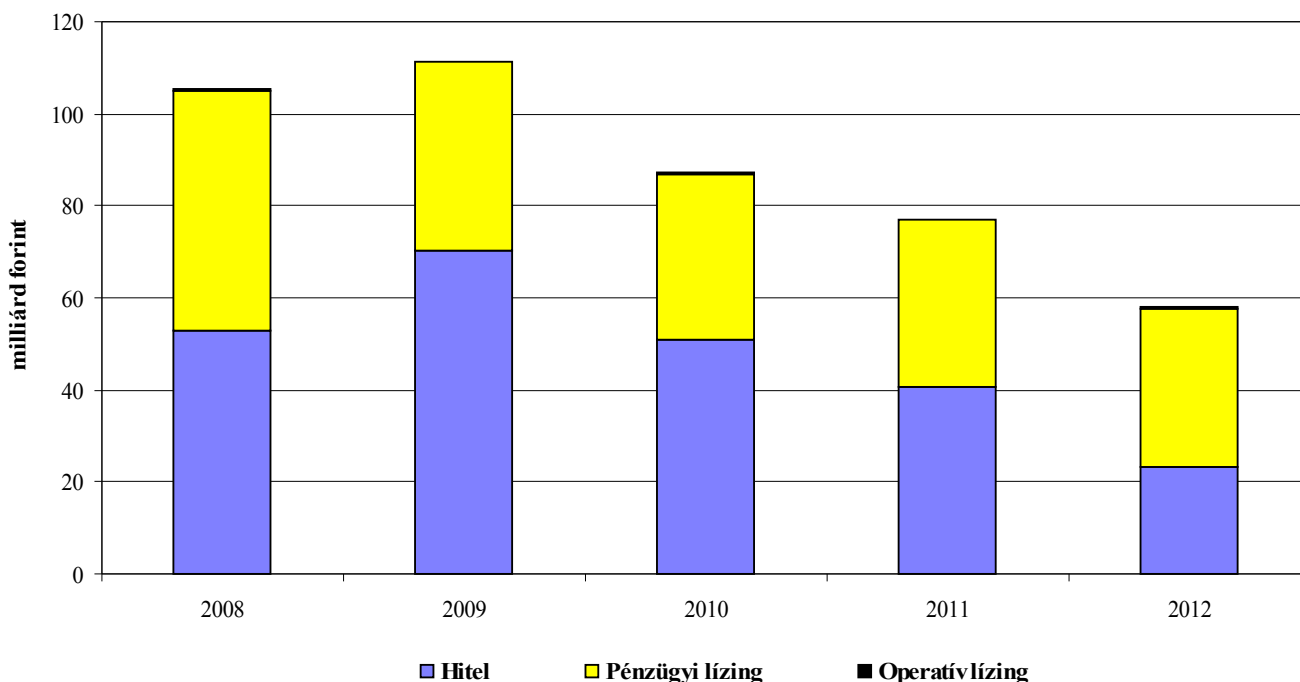
A mezőgazdasági új és használt gépek lízing cégek által finanszírozott állománya a 2008 és 2012 között jellemzően csökkent. Amíg 2009-ben 111 milliárdos volt a lízingcégek tőkekintlévősége, addig 2012 végére ez mindössze 58 milliárdot tett ki, vagyis lényegében megfeleződött.

Látható a 14. ábrán, hogy a lízingcégek által folyósított hitel aránya (ellentétben a 2009-re és 2010-re jellemző tendenciákkal) a vizsgált időszakban folyamatosan csökkent, 2011 év elején még 52,6 százalék volt, 2012 végére azonban visszaesett 40 százalékra. Ez a három év alatt több, mint 12,5 százalékpontos csökkenést jelent.

A vizsgált időszakban ugyanakkor bővült a pénzügyi és operatív lízing aránya, ez 2008-ban még közel 50 százalék volt, 2012 végére viszont – folyamatos emelkedés mellett – megközelítette a 60 százalékot.

Mindez leginkább a pénzügyi lízing állomány stagnálásának és a hitelezés visszaesésének köszönhető. Az operatív lízing 2012 végén sem volt több 290 millió forintnál, szemben a pénzügyi lízing 34,5 milliárd forintos összegével. A hitelezés 2008-hoz képest 56 százalékos, markáns csökkenést mutat, jelenleg a lízingcégek által folyósított hitelek állománya mindössze 23 milliárd forint körül alakul.

14. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkekintlévőségeinek alakulása

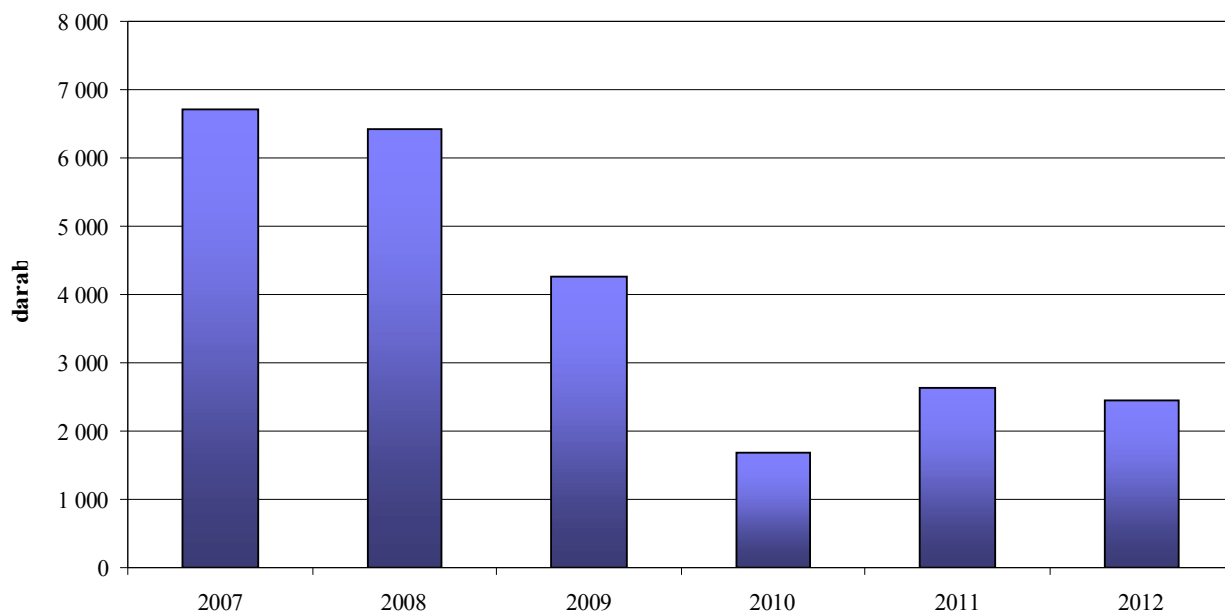
Forrás: Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán.

A szerződéskötések száma éves szinten 2007-től kezdődően folyamatosan mérséklődött (15. ábra), ez a tendencia láthatóan 2010 után megfordult. A 2011. év végi 2627 darab még így sem éri el 2010-et megelőző idő-

szak értékeit, de pozitív irányú változást mutatott. A 2012-es szerződésszám azonban elmarad a 2011-estől, hiszen mindösszesen 2427 darab szerződést kötöttek.

² Az élelmiszeriparral összefüggésben nem állnak rendelkezésünkre adatok, ezért ebben a részben csak a mezőgazdasági állományt vizsgáljuk.

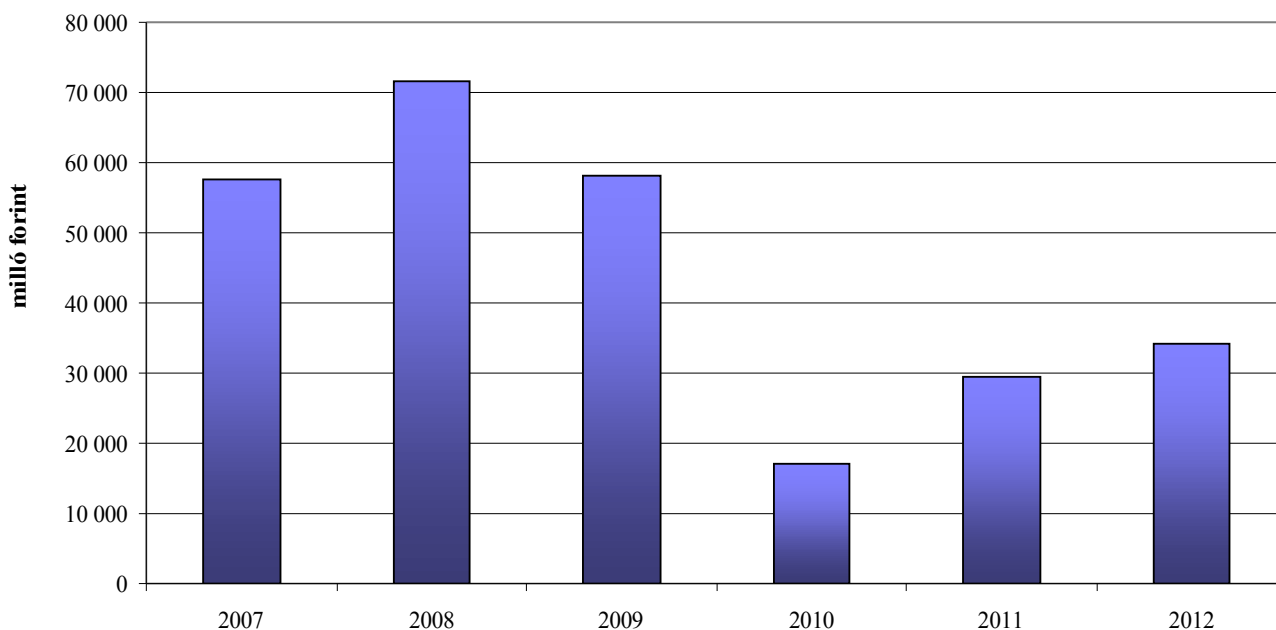
15. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági szerződészájának éves alakulása

Forrás: Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán.

A finanszírozott összeg éves alakulását vizsgálva (16. ábra) megállapítható, hogy 2009 után e tekintetben is jelentős a visszaesés, de 2010-et követően újból emelkedik és 2011 után (29,5 milliárd forint) 2012-ben is nőtt a finanszírozott összeg (34,5 milliárd forint). Továbbá a 15. és a 16. ábra alapján látható, hogy 2010-et követően nőtt az egy szerződésre jutó finanszírozott összeg.

16. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági finanszírozott összegének éves alakulása

Forrás: Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán.

Ágazati csődráták

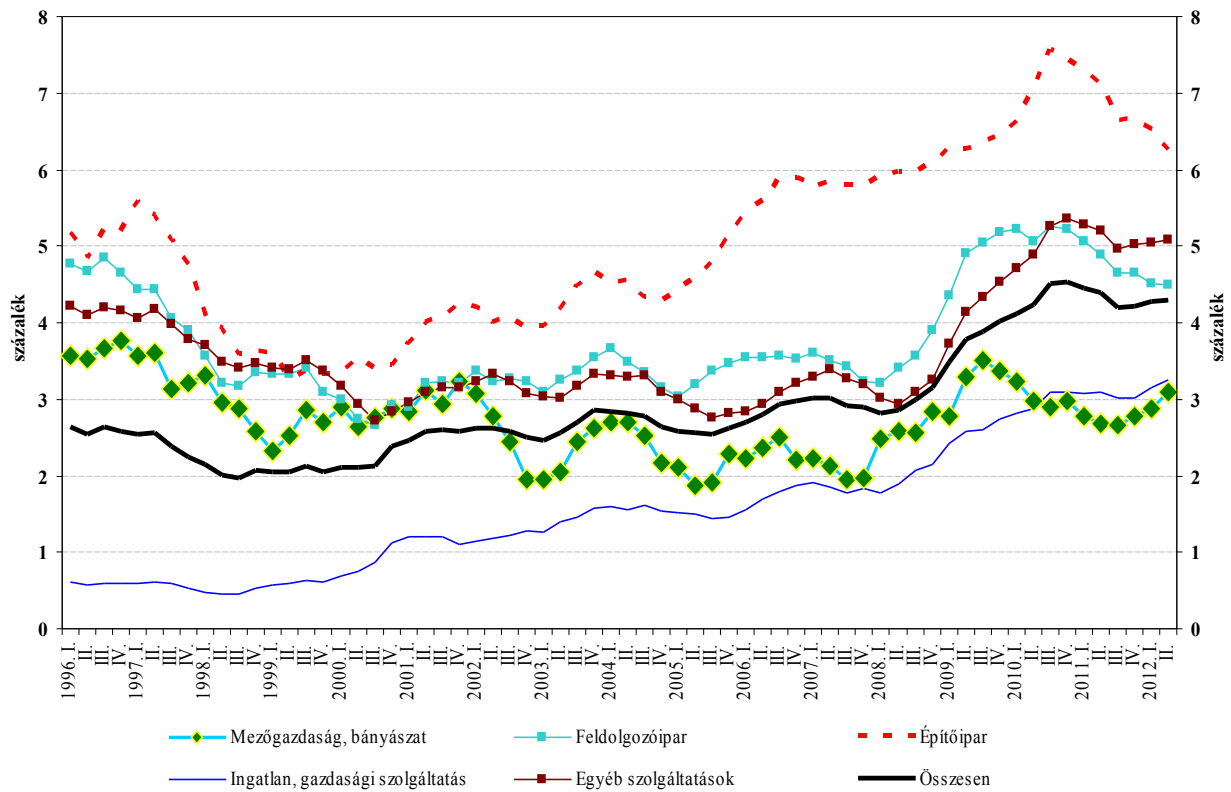
Az ágazati csődráták egy adott ágazatban csődeljárás alatt lévő és az egy évvel korábban működő társas vállalkozások százalékos arányát mutatja. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról.

A 17. ábrából látszik, hogy a mezőgazdasági vállalkozások esetében 2008 után lassú mérséklődés tapasztalható. Míg 2009 harmadik negyedévében 3,5 százalék

is volt a mutató értéke, addig 2012 második negyedévében a mutató 3,1 százalék, fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ez egy növekedő tendenciát jelez előre, hiszen 2011 végén 2,8 százalék volt a ráta.

Összevetve ugyanakkor a többi ágazattal, a mezőgazdaság a legkisebb mutatójával a megbízhatóbb adósok közé tartozik akkor, amikor a legtöbb ágazatban a mutató értéke igen magas szintet ért el.

17. ábra: Ágazati csődráták

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Jelentés a Pénzügyi Stabilitásról, 2012 november

